

REGIÓNŮ NAJVĚČŠÍCH SLOVENSKÝCH MIEST V MODELOCH URBÁNNÉHO VÝVOJA

LADISLAV NOVOTNÝ

Úvod a teoretické východiská

Urbánný vývoj a priestorová redistribúcia obyvateľstva patria medzi časté objekty geografického výskumu. Od 70. rokov minulého storočia boli v USA i západoeurópskych krajinách pozorované zmeny v dlhodobých migračných trendoch, čo sa odrazilo na zvýšenom záujme geografie o štúdium priestorovej redistribúcie obyvateľstva v mestských regiónoch. Výsledkom tohto záujmu bolo koncipovanie viacerých teórií a konštruovanie modelov, z ktorých si azda najväčšiu pozornosť získali model životného cyklu mesta a model diferenciálnej urbanizácie. Využitie týchto modelov vo výskume priestorovej redistribúcie obyvateľstva na Slovensku je však zatiaľ pomerne zriedkavé.

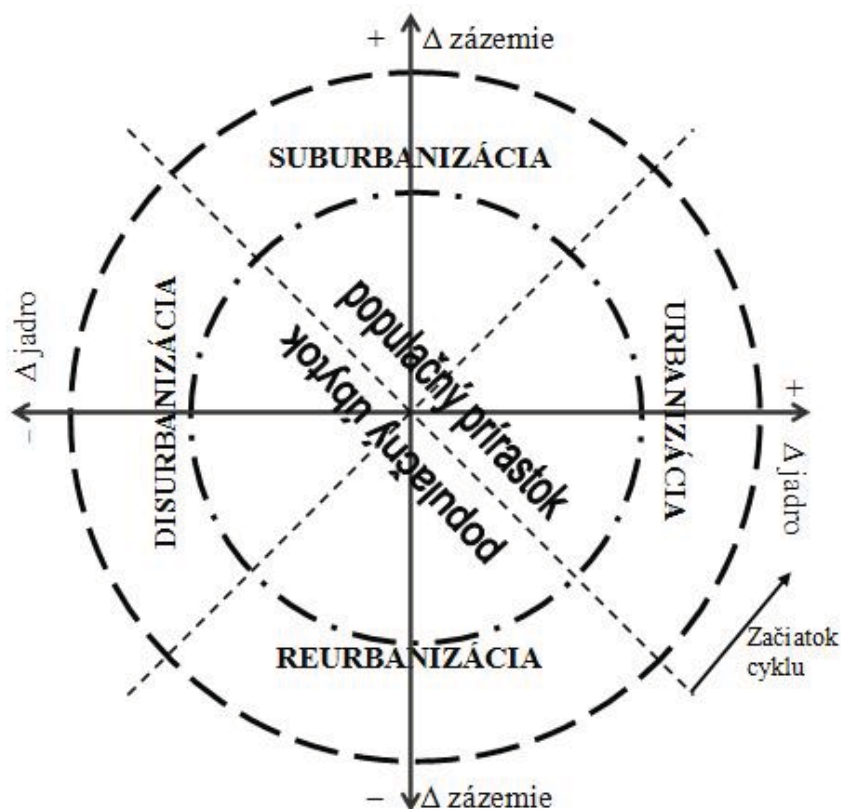
Cieľom tohto príspevku je zaznamenať aktuálny vývoj pozície mestských regiónov najväčších miest na Slovensku v modeli životného cyklu mesta a modeli diferenciálnej urbanizácie. Parciálnym cieľom je na základe zistení zhodnotiť relevanciu týchto modelov v prostredí slovenského urbánneho systému.

Model životného cyklu mesta, ktorý publikovali Klaasen a Scimemi (1981) prijímajúc východiská Drewetta a Rossiho (1981), získal veľký ohlas pri intraurbánnom výskume priestorovej redistribúcie obyvateľstva. Tento model pozoruje vzťah medzi rastom jadier miest a ich zázemí, vďaka čomu možno každý mestský región zaradiť do jedného zo štádií modelu. Model pritom pri prirodzenom vývoji regiónu predpokladá postupný prechod od urbanizácie, cez suburbanizáciu, disurbanizáciu až do reurbanizácie (Novotný, 2009b). V súlade s predstavou Klaasena a Scimemiho (1981) možno regióny v jednotlivých štádiách charakterizovať nasledovne (obr. 1):

1. Štádium urbanizácie prebieha vtedy, keď región ako celok je prírastkový a jadro regiónu zaznamenáva výraznejší rast ako zázemie, ktoré môže zaznamenávať aj úbytky.
2. Štádium suburbanizácie prebieha, ak je región ako celok prírastkový a zázemie regiónu zaznamenáva výraznejší rast ako jadro, ktoré môže zaznamenávať aj úbytky.

3. Štádium disurbanizácie prebieha, ak región ako celok je úbytkový a jadro regiónu zaznamenáva výraznejší úbytok ako zázemie, pričom zázemie môže vykazovať aj prírastky.
4. Štádium reurbanizácie prebieha, ak je región ako celok úbytkový a zázemie regiónu vykazuje výraznejší úbytok ako jadro, ktoré môže zaznamenávať aj prírastky.

Obr. 1: Štádiá urbánneho vývoja v modeli životného cyklu mestského regiónu

Upravené podľa: Klaasena a Scimemiho (1981)

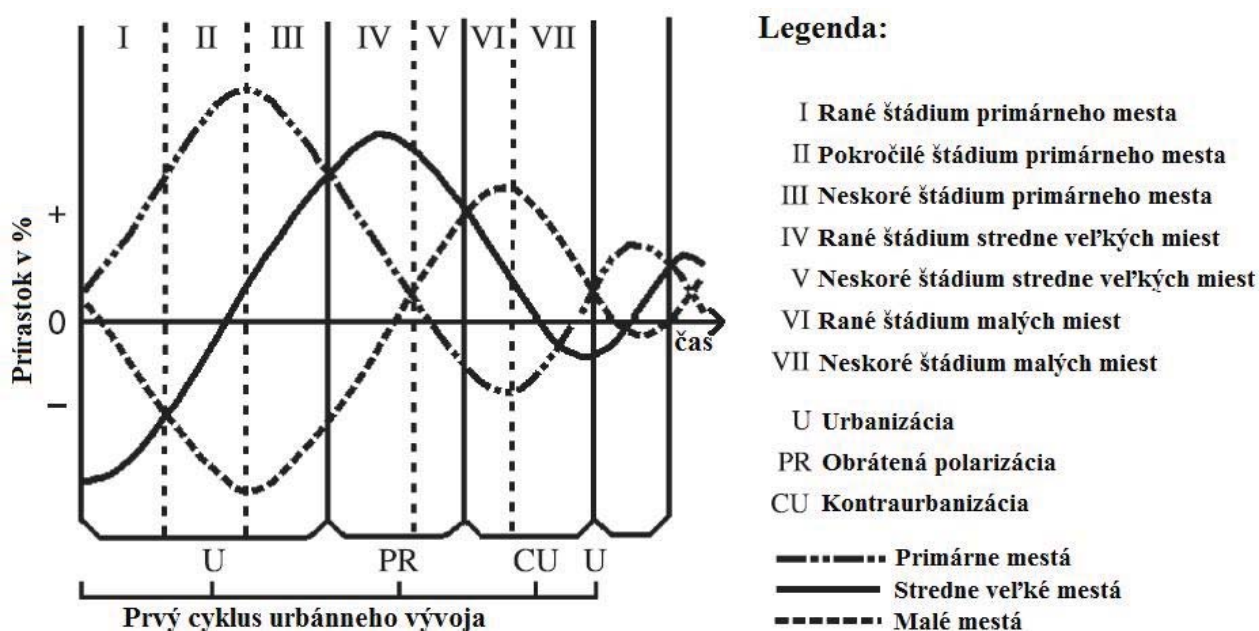
Klaasen a Scimemi (1981) už pri formulovaní základného konceptu svojho modelu pripúšťajú výrazný vplyv exogénnych činiteľov, ktoré môžu vývoj regiónu výrazne ovplyvniť. Do samotného modelu však tieto činitele nezahŕňajú, takže model často nereflektuje reálny vývoj regiónov poznačený rôznymi politickými, legislatívnymi, ekonomickými, spoločenskými a inými vplyvmi (Novotný, 2009a).

Keďže model životného cyklu mesta vznikol v prostredí s oveľa vyššou mierou urbanizácie a hustotou zaľudnenia ako na Slovensku, pre výskum v našich pomeroch je vhodné názov modelu upraviť na model životného cyklu mestského regiónu (Novotný, 2009b). Model bol najmä v 80. rokoch uplynulého storočia testovaný na mnohých mestách v rôznych hospodárskych, politických i spoločenských pomeroch. Medzi testovanými mestami bolo aj viacero miest zo socialistických štátov Európy, nie však z vtedajšej ČSSR. Vo väčšine prípadov sa potvrdilo, že mestské regióny majú tendenciu sa pohybovať medzi jednotlivými štádiami modelu, avšak výskyt miest, ktoré prešli všetkými štyrmi štádiami v poradí aké model predpokladá, je skôr výnimočný (Ouředníček, 2000).

Klaasen a Scimemi (1981) pripúšťajú cyklický charakter vývoja pozície mestských regiónov v rámci modelu, a teda, že po štádiu reurbanizácie môže za istých podmienok región opäť vstúpiť do štádia urbanizácie a postupne prejsť ostatnými štádiami. Tento predpoklad však ostáva len hypotézou, keďže takýto vývoj regiónov doposiaľ nebol zaznamenaný.

Autori modelu životného cyklu mesta (Klaasen, Scimemi, 1981) pozorujú aj to, že priebeh urbánneho vývoja nie je zákonitý len na intraregionálnej úrovni. Na podobné podnety odpovedá koncept diferenciálnej urbanizácie, ktorého teoretické základy rozpracovali Geyer a Kontuly (1993). Model diferenciálnej urbanizácie narába s regiónmi ako celkami, rozdelenými do viacerých, zväčša troch kategórií podľa veľkosti centrálného mesta, prípadne hustoty obyvateľstva. Na základe vzťahu rastu jednotlivých kategórií regiónov sa vyčleňujú fázy urbanizácia, obrátená polarizácia a kontraurbanizácia (obr. 2). Model diferenciálnej urbanizácie, podobne ako model životného cyklu mestského regiónu, pripúšťa cyklický charakter urbánneho vývoja. Na intraregionálnej úrovni je teda možné, že za istých podmienok po štádiu reurbanizácie región opäť vstúpi do štádia urbanizácie (Novotný, 2009a).

Obr. 2: Vzťah mier rastu jednotlivých kategórií regiónov vo fázach modelu diferenciálnej urbanizácie

Upravené podľa: Geyer, Kontuly (1993)

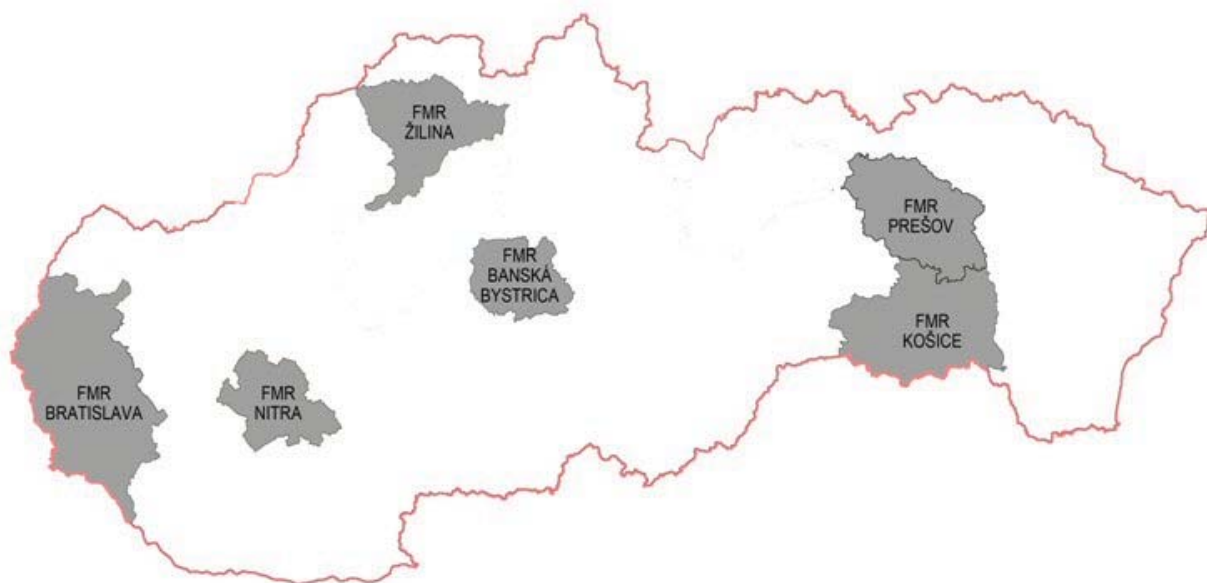
Model diferenciálnej urbanizácie vznikol v prostredí západnej Európy, ktorá na rozdiel od krajín bývalého Východného bloku, nebola poznačená socialistickými deformáciami urbánneho vývoja (Ouředníček, 2007). Hoci legislatívne a sociálno – ekonomické opatrenia spôsobujúce deformácie urbánneho vývoja sú už odstránené, ich prejavy v urbánnom systéme Slovenska majú dlhodobý charakter. Je preto otázne, do akej miery dokáže model diferenciálnej urbanizácie reflektovať reálny urbánny vývoj v krajine v minulosti týmito opatreniami poznačenej.

Metodika

Tento príspevok pozoruje urbánny vývoj regiónov najväčších slovenských miest na základe miery čistej migrácie, ktorá predstavuje podiel migračného salda vybranej priestorovej jednotky a stredného stavu obyvateľstva tejto jednotky. Mieru vyjadrujeme v promile. Obdobne priemerná hodnota za viacročné obdobie predstavuje podiel súm uvedených hodnôt (Novotný, 2010). V záujme zamedzenia vplyvu jednorazových výkyvov na celkový obraz urbánneho vývoja sledovaných regiónov sú hodnoty jednoročných mier čistej migrácie nahradené trojročnými priemernými hodnotami, ktoré sa vzťahujú k prostrednému roku trojročného obdobia (hodnotu za rok 2008 predstavuje priemerná ročná miera čistej migrácie za obdobie rokov 2007 – 2009). Tento príspevok narába s údajmi z každoročnej evidencie obyvateľstva za roky 2001 až 2009. Vzhľadom na využitie trojročných priemerných hodnôt mier čistej migrácie príspevok interpretuje obdobie od roku 2002 do roku 2008.

Priestorovými jednotkami tohto výskumu sú funkčné mestské regióny (FMR) FMR 91-A, ktoré vo svojej štúdii delimitoval Bezák (2000) na základe koncepcie denných urbánnych systémov. Vďaka tomu sú tieto regióny vhodnejšími priestorovými jednotkami výskumu ako administratívne celky, keďže tie na Slovensku často neodrážajú funkčné vzťahy v priestore (Novotný, 2010). Za jadrá regiónov pritom považujeme mestá, podľa ktorých sú FMR nazvané, v ich administratívnych hraniciach. Zázemie tvoria všetky ostatné obce zaradené do regiónov. Konkrétne sa jedná o FMR Bratislava, FMR Košice, FMR Prešov, FMR Žilina, FMR Nitra a FMR Banská Bystrica (obr. 3).

Obr. 3: Poloha skúmaných regiónov v rámci Slovenska

Upravené podľa: Bezák (2000)

Vývoj regiónov z pohľadu modelu životného cyklu mestského regiónu

Vo všeobecnosti možno o všetkých skúmaných regiónoch konštatovať, že migračné prírastky v zázemiach počas celého sledovaného obdobia do istej miery kompenzujú väčšie, či menšie migračné úbytky jadier (tab.1). Výnimkou v tomto trende je len FMR Bratislava, kde aj jadro regiónu v určitom období dosahuje kladnú migračnú bilanciu. Z pohľadu na graf 1 a graf 2 je zrejmé, že kým väčšina regiónov počas celého sledovaného obdobia nevykazovala veľké zmeny v migračnej bilancii jadier a zázemí, bratislavský FMR zaznamenal značnú dynamiku vývoja. Popri migračne výrazne rastúcom zázemí je aj pôvodne úbytkové jadro od roku 2005 migračne prírastkové.

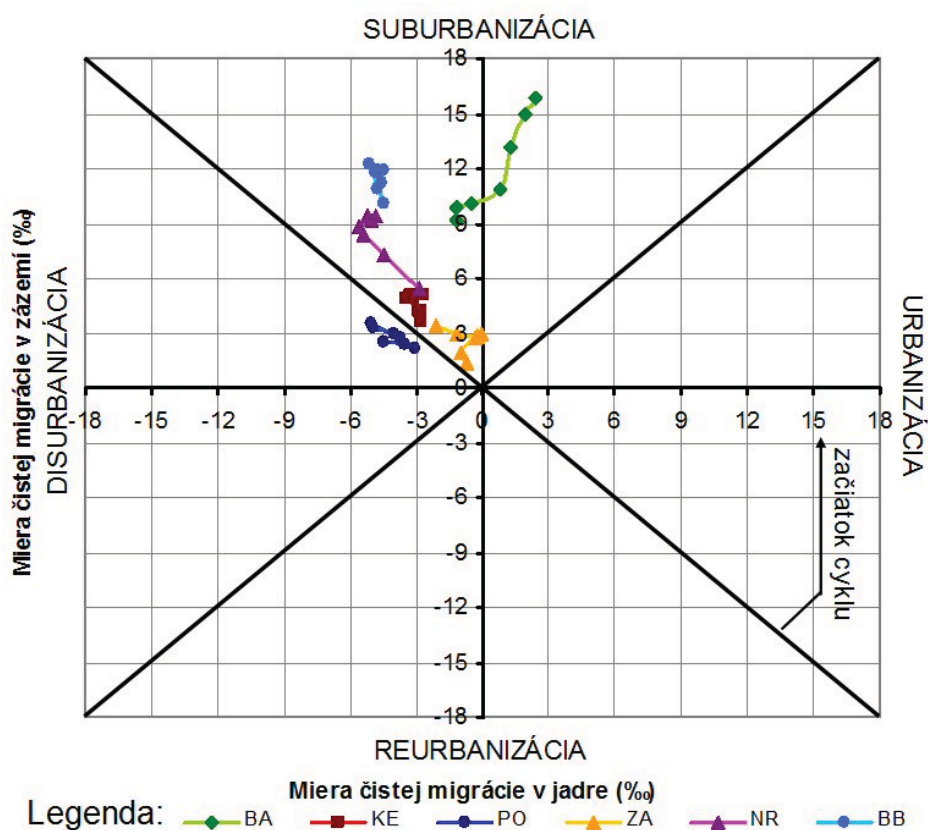
Tab. 1: Hodnoty mier čistej migrácie v regiónoch a ich zložkách

		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Spolu
BA	jadro	-1,15	-1,15	-0,53	0,77	1,28	1,97	2,40	0,40
	zázemie	9,22	9,82	10,09	10,88	13,09	14,90	15,82	11,68
	spolu	2,38	2,60	3,13	4,28	5,41	6,53	7,17	4,31
KE	jadro	-2,66	-3,16	-2,84	-2,74	-2,76	-3,45	-3,29	-2,99
	zázemie	5,08	4,88	4,24	3,57	4,19	4,83	5,08	4,60
	spolu	-0,18	-0,57	-0,54	-0,68	-0,48	-0,72	-0,50	-0,52
PO	jadro	-3,76	-5,04	-4,95	-4,01	-3,04	-3,50	-4,45	-3,94
	zázemie	2,73	3,52	3,23	2,92	2,15	2,37	2,51	2,69
	spolu	-0,05	-0,12	-0,22	0,02	-0,02	-0,07	-0,40	-0,10
ZA	jadro	-0,73	-1,00	-0,31	-0,03	-0,28	-1,17	-2,14	-0,74
	zázemie	1,35	1,93	2,67	2,99	2,87	2,97	3,41	2,40
	spolu	0,55	0,81	1,53	1,83	1,67	1,39	1,30	1,20
NR	jadro	-2,89	-4,47	-5,40	-5,58	-4,99	-4,82	-5,23	-4,43
	zázemie	5,39	7,25	8,35	8,81	9,20	9,41	9,37	7,86
	spolu	1,00	1,00	1,05	1,21	1,74	1,97	1,77	1,37
BB	jadro	-4,44	-4,75	-4,72	-4,54	-4,81	-5,12	-4,42	-4,55
	zázemie	11,91	11,84	10,91	11,22	11,80	12,26	10,02	11,42
	spolu	-0,17	-0,37	-0,54	-0,29	-0,29	-0,34	-0,43	-0,27
3.tr.	jadro	-2,96	-3,83	-3,86	-3,53	-3,25	-3,63	-4,06	-3,41
	zázemie	3,51	4,36	4,70	4,83	4,65	4,84	4,88	4,36
	spolu	0,36	0,38	0,56	0,80	0,86	0,80	0,62	0,61

Upravené podľa: Bilancia pohybu obyvateľstva; Vysvetlivky: BA: FMR Bratislava, KE: FMR Košice, PO: FMR Prešov, ZA: FMR Žilina, NR: FMR Nitra, BB: FMR B. Bystrica, 3. kt.- regióny 3. kategórie spolu (vážený priemer).

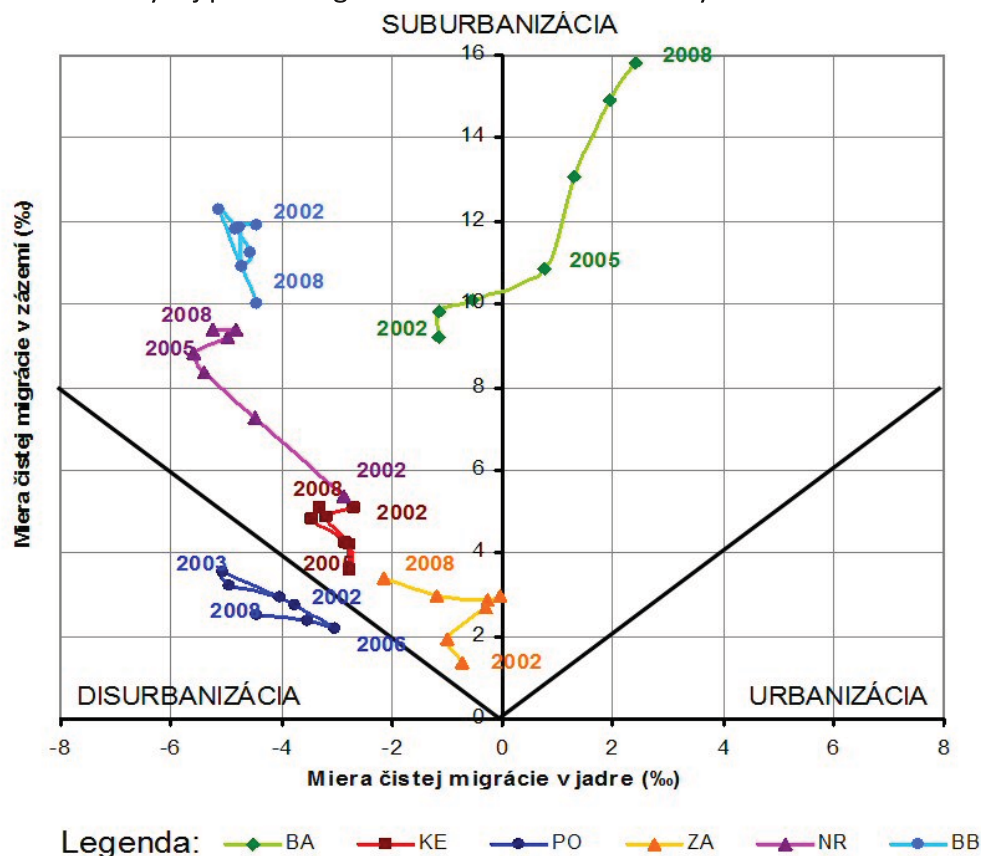
Hoci sa región v celom období nachádza v štádiu suburbanizácie, trend vývoja smeruje opačným smerom, ako by sa podľa modelu životného cyklu mestského regiónu očakávalo. Tento jav je pravdepodobne spôsobený výraznými disparitami medzi slovenskými regiónm, kde Bratislava dlhodobo dominuje ako ekonomicky najrozvinutejší región na Slovensku, pričom rozdiel medzi ňou a zvyškom Slovenska v ostatných dvoch desaťročiach stále narastá. Bratislava sa tak stala veľmi atraktívnym cieľom migrácií obyvateľstva z celej krajiny. Model životného cyklu mesta sa však zameriava na individuálny región a nezohľadňuje širšie súvislosti, ktoré môžu v urbánnom systéme rôznych krajín nastať.

Graf 1: Vývoj pozície regiónov v modeli životného cyklu mesta v období 2002 - 2008

Upravené podľa: Bilancia pohybu obyvateľstva; Vysvetlivky: viď Tab. 1

Graf 2: Vývoj pozície regiónov v modeli životného cyklu mesta v období 2002 – 2008 (detail)

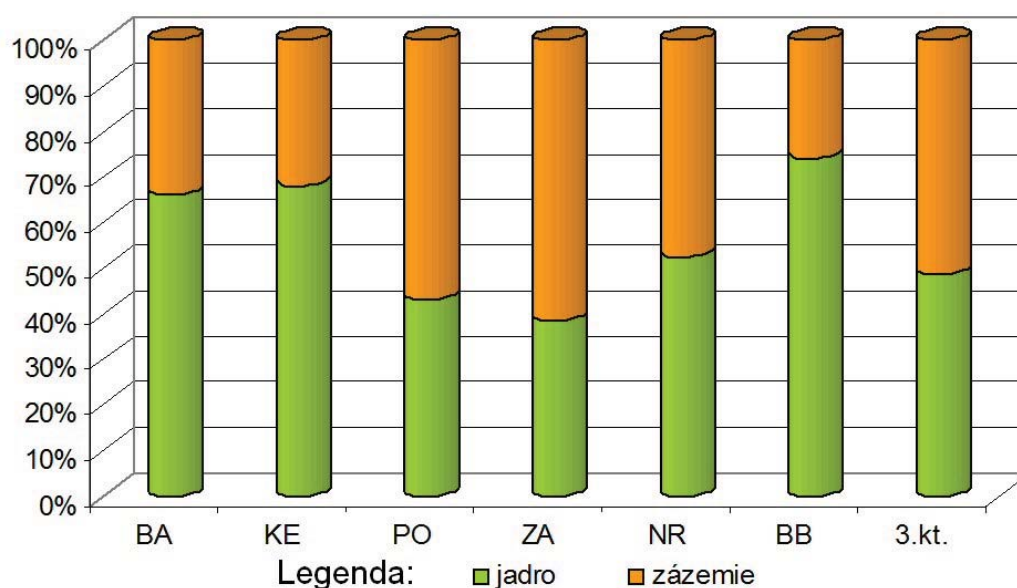
Upravené podľa: Bilancia pohybu obyvateľstva; Vysvetlivky: viď Tab. 1

Vo FMR Nitra je najmä v prvých rokoch pozorovaného obdobia zjavný trend nárastu celkového migračného obratu. Rastúce úbytky z jadra kompenzujú rastúce prírastky v zázemí, takže tento trend sa nepremiata do výrazných zmien migračného salda v jednotlivých rokoch.

Jediným regiónom, ktorý sa zaradil do iného štádia ako suburbanizácia je FMR Prešov. Aj v jeho prípade zázemie nadobúdalo kladné hodnoty miery čistej migrácie, tie však nedokázali kompenzovať výraznejšie migračné úbytky jadra. Počas sledovaného obdobia tak FMR Prešov vykazoval známky disurbanizácie. Podobne ako v prípade FMR Bratislava, aj na pozícii FMR Prešov sa pravdepodobne výrazne odzrkadľujú regionálne hospodárske disparity v rámci Slovenska, ktoré model životného cyklu mestského regiónu nereflektuje. Región Prešova patrí k regiónom s nadpriemernou nezamestnanosťou a najnižšou priemernou mzdou na Slovensku, čo zvyšuje tlak na emigráciu obyvateľstva z tohto regiónu. Región druhého najväčšieho mesta na Slovensku, FMR Košice, vykazuje podobné znaky ako regióny menších miest. V celom sledovanom období jeho zázemie zaznamenáva vyššie kladné hodnoty miery čistej migrácie ako sú záporné hodnoty vykazované jadrom. Vzhľadom na disproporciu medzi počtom obyvateľov jadra a zázemia však región ako celok zaznamenáva v celom sledovanom období záporné hodnoty miery čistej migrácie. Podobná situácia nastala aj v prípade FMR Banská Bystrica (tab.1).

Nad otázkou vplyvu disproporcie počtov obyvateľov medzi jadrami a zázemiami regiónov na ich pozíciu v modeli sa zamýšľajú aj Drewett a Rossi (1981). Riešením by mohlo byť využitie absolútnych namiesto relatívnych hodnôt. V súlade s ich názorom je však najmä pri klasifikácii viacerých, a najmä rôzne veľkých mestských regiónov vhodné aplikovať relatívne hodnoty v podobe mier rastu. V prípade skúmaných regiónov možno o relatívne vyrovnanom počte obyvateľov v jednotlivých zložkách regiónov hovoriť u FMR Prešov, FMR Žilina a FMR Nitra. Naproti tomu, výraznú disproporciu možno pozorovať v prípade FMR Bratislava, FMR Košice, a najmä FMR Banská Bystrica, kde počet obyvateľov v jadre je približne 4 krát vyšší ako počet obyvateľov v zázemí (graf 3).

Graf 3: Podiel zložiek regiónov na ich populácii v roku 2001

Upravené podľa: Bilancia pohybu obyvateľstva; Vysvetlivky: viď Tab. 1

Vzhľadom na uvedené fakty možno konštatovať, že pre všetky funkčné mestské regióny najväčších slovenských miest (s výnimkou Prešova) je charakteristická pozícia v štádiu suburbanizácie modelu životného cyklu mestského regiónu. Počas celého obdobia v jednotlivých regiónoch nenastali výrazné zmeny v trendoch urbánneho vývoja. Jedinou výnimkou je FMR Bratislava, ktorý zaznamenal najvýraznejšiu dynamiku vývoja a v modeli životného cyklu mestského regiónu má tendenciu presúvať sa v smere od štádia disurbanizácie k štádiu urbanizácie, čo je opačný smer, ako samotný model predikuje. Táto situácia na rozdiel od modelu životného cyklu mesta odráža špecifické postavenie Bratislavy na Slovensku nielen z hľadiska pozície v urbánnom systéme, ale aj z hľadiska hospodárskeho. Bratislava je ako hospodársky výrazne najviac rozvinutý región príťažlivým cieľom imigračných tokov, zároveň ako región s najvyššou životnou úrovňou ponúka v porovnaní s ostatnými regiónmi svojim obyvateľom širší priestor na realizáciu migrácií v rámci regiónu.

Vývoj mestských regiónov z pohľadu modelu diferenciálnej urbanizácie

Pri aplikácii modelu diferenciálnej urbanizácie na výskum akéhokoľvek urbánneho systému je dôležitým faktorom voľba počiatočného obdobia výskumu. Urbánny vývoj na Slovensku bol do konca 80. rokov výrazne deformovaný legislatívnymi a sociálno-ekonomickými opatreniami. Vplyv tejto deformácie sa však zmenami spoločensko-politických pomerov nestatil okamžite a doznieval ešte aj v 90. rokoch (Bezák, 1999). Rok 2001 preto možno považovať za vhodný počiatočný rok výskumu. Údaje z priebežnej evidencie obyvateľstva sa opierajú o sčítanie, ktoré v tomto roku prebehlo a vplyv spomenutých deformácií je už v tomto období výrazne nižší ako v predošlých rokoch.

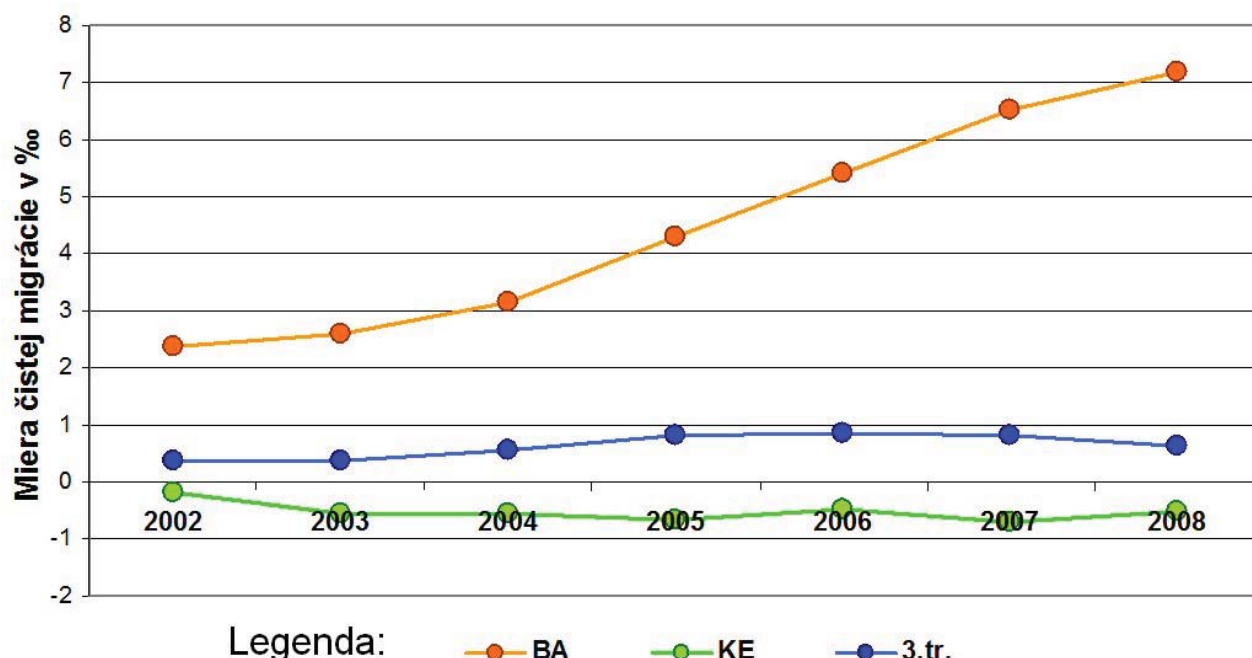
Model diferenciálnej urbanizácie zväčša zahŕňa celý urbánny systém skúmanej krajiny. Cieľom tohto príspevku však nie je komplexná analýza vývoja celého urbánneho systému, ale zistenie, či na správanie sa FMR najväčších slovenských miest zodpovedá predpokladom modelu diferenciálnej urbanizácie. Kategóriu primárneho (najväčšieho) mesta tak reprezentuje FMR Bratislava. Aj kategória regiónov stredne veľkých miest má len jedného zástupcu, a to FMR Košice. Kategóriu regiónov malých miest zastupujú regióny 3. – 6. najväčšieho mesta na Slovensku, a to FMR Prešov, FMR Žilina, FMR Nitra a FMR Banská Bystrica.

Z pohľadu na graf 4 je zrejmé, že hoci región primárneho mesta zaznamenáva od začiatku skúmaného obdobia vyššie hodnoty miery čistej migrácie, diferenciácia hodnôt jednotlivých kategórií regiónov nie je v prvých rokoch výskumu výrazná. Zrejmý je však nepretržitý výrazný nárast migračných prírastkov regiónu primárneho mesta. Hodnoty nadobudnuté kategóriou stredne veľkých miest a regiónmi kategórie malých miest sa počas celého sledovaného obdobia výrazne nelíšia. Obe kategórie regiónov balansujú okolo nulových hodnôt. Kým však regióny kategórie malých miest nadobúdajú mierne kladné hodnoty, región kategórie stredne veľkých miest každoročne zaznamenáva hodnoty mierne záporné.

Tento stav by mohol zodpovedať nastupujúcej prvej fáze modelu diferenciálnej urbanizácie, teda urbanizácii. Je však zrejmé, že pozorované obdobie je relatívne krátke, preto bude zaujímavé tento vývoj pozorovať aj v budúcnosti.

Pri pohľade na priestorové rozloženie regiónov je zrejmé, že výrazný vplyv na urbánny vývoj má aj socio-ekonomické prostredie. Kým regióny v západnej časti republiky nadobúdajú kladné hodnoty miery čistej migrácie, regióny Košíc, Prešova a Banskej Bystrice vykazujú záporné hodnoty. Práve tieto mestá sú centrami vyšších územných celkov s najvyššími mierami nezamestnanosti v krajine.

Graf 4: Vývoj hodnôt miery čistej migrácie kategórií regiónov v období 2002 – 2008

Upravené podľa: Bilancia pohybu obyvateľstva; Vysvetlivky: viď Tab. 1

Záver

Po deformáciách z druhej polovice minulého storočia začína urbánny vývoj na Slovensku z hľadiska migrácií obyvateľstva v nových pomeroch zaznamenávať dynamický priebeh, na ktorom sa výrazne odzrkadľuje hospodárska úroveň jednotlivých mestských regiónov. Z funkčných mestských regiónov šiestich najväčších miest na Slovensku sa najvýraznejšia dynamika zmien v migračných trendoch prejavuje vo FMR Bratislava, a to tak z hľadiska vnútorného vývoja, ako aj z hľadiska regiónu ako celku. Z hľadiska intraregionálneho prístupu možno konštatovať, že vo všetkých skúmaných regiónoch zaznamenávajú zázemia regiónov migračné prírastky, kým jadrá s výnimkou Bratislavy zaznamenávajú viac, či menej výrazné migračné úbytky. To svedčí o všeobecnom trende decentralizácie obyvateľstva v rámci regiónov. V modeli životného cyklu mestského regiónu sa tak všetky FMR s výnimkou Prešova zaradili do štádia suburbanizácie. FMR Prešov vykazuje znaky disurbanizácie, aj v ňom však platí, že kým jadro regiónu zaznamenáva výrazné migračné úbytky, zázemie nadobúda kladné hodnoty miery čistej migrácie. Prírastky v zázemí sú však príliš nízke na to, aby kompenzovali migračné straty zaznamenané v jadre. Pozorovanie správania sa FMR najväčších slovenských miest v modeli životného cyklu mestského regiónu v súlade s konštatovaním samotných autorov modelu nasvedčuje, že model nie je schopný reflektovať množstvo exogénnych činiteľov, ktoré ovplyvňujú urbánny vývoj v pozorovaných individuálnych regiónoch.

V prípade Slovenska ide najmä o výrazné hospodárske regionálne disparity. Model tak možno vo všeobecnosti považovať za dobrý nástroj na pozorovanie vývoja jednotlivých regiónov a ich vzájomné porovnávanie, v slovenských pomeroch ho však minimálne v súčasnom období nemožno považovať za vhodný prostriedok na predikovanie urbánneho vývoja. Migračný vývoj skúmaných regiónov ako celkov naznačuje, že slovenský urbánny systém sa nachádza vo fáze urbanizácie modelu diferenciálnej urbanizácie, a teda iniciálnej fáze urbánneho vývoja, kedy prebieha koncentrácia obyvateľstva do regiónu primárneho (najväčšieho) mesta v urbánnom systéme. Je však pravdepodobné, že hodnoty, ktoré FMR Bratislava ako región primárneho mesta zaznamenáva a jej špecifické postavenie z hľadiska hospodárskej situácie, nie sú dané len tým, že ide o najväčšie a najvýznamnejšie mesto v slovenskom urbánnom systéme, ale sú výrazné ovplyvnené širšími hospodárskymi a geografickými súvislosťami, ktoré model diferenciálnej urbanizácie vo svojich východiskách nezahŕňa. Vstupom do Európskej únie a Schengenského priestoru sa slovenský urbánny systém ocitol v novej situácii. Hospodársky rozvoj, ktorý sa následne premieta do urbánneho vývoja jednotlivých regiónov, sa začína čoraz viac formovať v medzinárodnom kontexte. Je preto otázne, či model diferenciálnej urbanizácie aplikovaný na slovenský urbánny systém ako uzavretý celok dokáže na túto novú situáciu reagovať. Obdobie legislatívne a politicky nedeformovaného urbánneho vývoja na Slovensku je zatiaľ relatívne krátke, preto tento príspevok možno považovať za vhodné východisko ďalšieho výskumu v budúcnosti.

Pod'akovanie

Tento príspevok vznikol v rámci riešenia vedeckého projektu č. 1/0181/09 „Súčasný procesy redistribúcie obyvateľstva na Slovensku“, ktorý bol financovaný grantovou agentúrou VEGA.

Tento príspevok vznikol v rámci riešenia projektu „Demografické zmeny vyvolané suburbanizačnými procesmi v zázemí Bratislavy“, podporeného Grantom Univerzity Komenského č. UK/327/2010.

Literatúra

Bezák, A. (2000): *Funkčné mestské regióny na Slovensku*. In: *Geographia Slovaca*, 15. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo SAV, 2000. 89 p. ISSN 1210-3519.

Bezák, A. (1999): *Development of Urban and Rural Populations in Slovakia between 1970 and 1995*, pp. 170-177, *Geographica Slovenica*, 31, 1999.

Bezák, A. (1990): *Funkčné mestské regióny v sídelnom systéme Slovenska*, 57-73, *Geografický časopis*, 42, 1990.

Bilancia pohybu obyvateľstva Slovenskej republiky 2001-2008. Štatistický úrad Slovenskej republiky, Bratislava, 2002-2009.

Champion, T. (2001): *Urbanization, Suburbanization, Counterurbanization and Reurbanization*, pp. 144-161, In: *Handbook of Urban Studies*, edited by Paddison, R., SAGE publications, 2001, ISBN: 0-8039-7695-X

Drewett, R., Rossi, A. (1981): *General urbanisation trends in Western Europe*, pp. 119-136, In: *Dynamics of Urban Development* edited by Klaassen, L. H., Molle, W. T. M., Paelinck, J. H. P., Netherlands Economic Institute, 1981, ISBN 0-566-00378-3.

Geyer, H. S. (1995): *Expanding the Theoretical Foundation of Differential Urbanization*, pp. 44-59, *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, Vol. 87, No. 1, 1996.

Geyer, H. S., Kontuly, T. M. (1993): *A theroteical foundation for the concept of differential urbanisation*, pp. 157-177, *International Regional Science Review*, 15.

Klaassen, L. H., Scimemi, G. (1981): *Theoretical issues in Urban dynamics*, pp. 8-30, In: *Dynamics of Urban Development* edited by Klaassen, L. H., Molle, W. T. M., Paelinck, J. H. P., Netherlands Economic Institute, 1981, ISBN 0-566-00378-3.

Kontuly, T., Geyer, H. (2002): *Lessons Learned from Testing the Differential Urbanisation Model*, pp. 124-128, *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, Vol. 94, No. 1, 2003.

Novotný, L. (2010): *Migračné procesy v migračne úbytkovom funkčnom mestskom regióne: Empirický príklad FMR Spišská Nová Ves*. In: *Acta Geografica Universitas Comeniae*. Bratislava, 2010. V tlači.

Novotný, L., (2009a): *Redistribúcia obyvateľstva*, Univerzita Komenského Bratislava, *Písomná práca k dizertačnej skúške*, 43 s., nepublikované.

Novotný, L. (2009b): *Redistribúcia obyvateľstva: východiská výskumu na Slovensku*. In: *Študentská vedecká konferencia*, 22. Apríl 2009, Bratislava. *Zborník recenzovaných príspevkov*, pp. 1526-1531, Vydavateľstvo UK, ISBN 978-80-223-2639-1.

Ouředníček, M. (2007): *Differential Suburban Development in the Prague Urban Region*. *Geografiska Annaler: Human Geography* 89B, č. 2, s. 111 - 125. ISSN 0435-3684.

Ouředníček, M. (2000): *Teorie stádií vývoje měst a diferenciální urbanizace*. *Geografie – Sborník České geografické společnosti* 105, č. 4, str. 361-369. ISSN 1212-0014.

Tammaru, T. (1999): *Differential Urbanisation and Primate City Growth in Soviet and Post-Soviet Estonia*, pp. 20-30, *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, Vol. 91, No. 1, 2000.

Profil autora:

Ladislav Novotný pôsobí na Katedre regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Venuje sa najmä urbánnemu vývoju mestských regiónov a demografickým prejavom suburbanizácie.

Příspěvek je publikován v rámci elektronického informačního portálu Suburbanizace.cz [ISSN 1803-8239], který je spravován členy pracovní skupiny URRLab při katedře sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Informační portál vznikl za finanční podpory Ministerstva životního prostředí ČR v rámci projektu "Suburbánní rozvoj, suburbanizace a urban sprawl v České republice: omezení negativních důsledků na životní prostředí".

